Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av lagstiftningen om djurhållningsförbud

Till lagutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av lagstiftningen om djurhållningsförbud (RP 130/2026 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för utlåtande till lagutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- expert Erik Inberg, justitieministeriet
- specialsakkunnig Tiina Pullola, jord- och skogsbruksministeriet
- specialsakkunnig Tiina Kauppinen, Djurens välfärdscentral
- jurist Aapo Kangas, Livsmedelsverket
- jurist Kimmo Tammi, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- sakkunnig Cecilia Nyholm, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- verksamhetsledare Kati White, Djurskyddet Finland rf
- sakkunnig, veterinärmedicin Veera Kurenlahti, Finlands Veterinärförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- riksdagens justitieombudsmans kansli
- Animalia ry
- Finlands Hippos rf
- Finska Kennelklubben
- Suomen Kissaliitto ry
- Finlands tillsynsveterinärförbund rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Målen med bestämmelserna om ett generellt djurhållningsförbud

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering gör regeringen en utredning om straffen för djurskyddsbrott och vidtar påkallade åtgärder samt bedömer möjligheten att förlänga djurhållningsförbud och effektivera tillsynen. Enligt den gällande strafflagen ska domstolen meddela djurhållningsförbud i samband med att ett grovt djurskyddsbrott döms ut, och djurhållningsförbud kan också meddelas i samband med att ett djurskyddsbrott av normalgraden eller ett lindrigt djurskyddsbrott döms ut. Syftet med djurhållningsförbudet är att förhindra nya gärningar som äventyrar djurvälfärden och att skydda djuren. I enlighet med skrivningen i regeringsprogrammet föreslås det i propositionen ändringar i grunderna för meddelande av djurhållningsförbud, i minimilängden av ett djurhållningsförbud och i möjligheterna att ändra ett djurhållningsförbud som meddelats tidigare. Jord- och skogsbruksutskottet anser att propositionens ändringsförslag som gäller djurhållningsförbud är viktiga och värda att understöda för att förbättra djurvälfärden. Utskottet går närmare in på ändringsförslagen nedan.

Jord- och skogsbruksutskottet har i sitt betänkande om lagen om djurvälfärd (JsUB 33/2022 rd — RP 186/2022 rd) konstaterat att uppfattningen i samhället om djurens ställning och skyddsbehov har förändrats betydligt på 2000-talet både i Finland och internationellt. När det gäller behandlingen av djur har utvecklingen allmänt taget varit positiv i Finland, och ökade forskningsrön har gett möjligheter att bättre beakta djurarternas specifika egenskaper. När lagen om djurvälfärd stiftades strävade man dock också efter att effektivisera tillsynen över djurvälfärd och förbättra möjligheterna att ingripa i verksamhet som äventyrar djurvälfärden. Såsom det konstateras ovan är djurhållningsförbudet framför allt en åtgärd som tryggar djurvälfärden. De ändringar som föreslås i den nu aktuella propositionen ökar djurhållningsförbudets genomslag och kan således bidra till att minska de gärningar och situationer som äventyrar djurvälfärden.

Grunderna för meddelande av djurhållningsförbud och dess minimilängd

I propositionen föreslås det att grunderna för meddelande av djurhållningsförbud ändras så att förbud med anledning av ett djurskyddsbrott av normalgraden ska meddelas, om det inte finns vägande skäl att inte meddela förbud. I detaljmotiven till bestämmelsen betonas att vägande skäl uttryckligen ska hänföra sig till djurvälfärden och risken för återfall. Jord- och skogsbruksutskottet anser att det är viktigt att betona djurvälfärden i bedömningen av meddelande av förbud. De fall som går till domstol som brottmål och där djurhållningsförbud kan meddelas är ofta fall där inget annat medel har varit tillräckligt för att trygga djurvälfärden. Enligt de uppgifter som anges i propositionen meddelades cirka 100 djurhållningsförbud årligen 2019—2023, då huvudbrottet i domen var ett djurskyddsbrott av normalgraden. Lagändringen beräknas höja det totala antalet förbud som meddelas med cirka 20 procent.

I propositionen föreslås det att minimilängden för ett djurhållningsförbud som meddelas med anledning av ett djurskyddsbrott av normalgraden ska förlängas från nuvarande ett år till tre år. Det föreslås att minimilängden för ett djurhållningsförbud som meddelas utifrån ett grovt djurskyddsbrott ska vara fem år. Ett djurhållningsförbud kan under vissa förutsättningar också meddelas så att det blir bestående, om den som meddelas förbudet ska anses bestående olämplig

eller oförmögen att äga, hålla eller sköta djur eller annars sörja för deras välfärd. Rättsverkningarna av att ett djurhållningsförbud meddelas kan särskilt i samband med djurhållning effektivt hindra bedrivandet av näringsverksamheter som rör djurhållning. Jord- och skogsbruksutskottet konstaterar att en förlängning av minimilängden på ett djurhållningsförbud för viss tid inte nödvändigtvis ändrar de praktiska konsekvenserna i de allvarliga fall där djurhållningsförbudet i vilket fall som helst leder till att produktionen upphör.

Det konstateras i propositionen att det när djurhållningsförbud meddelas kan vara nödvändigt för att trygga djurvälfärden att skyndsamt avlägsna djuren från den persons besittning som är föremål för förbudet. De ovan beskrivna betydande konsekvenserna av djurhållningsförbud särskilt i situationer som gäller produktionsdjur framhäver behovet av att i alla skeden av straffprocessen sörja för den åtalades och andra eventuella rättsinnehavares rättsskydd. Jord- och skogsbruksutskottet anser det vara viktigt att försäljningen eller annan ändamålsenlig överlåtelse av djur ordnas på ett sätt som möjliggör en kontrollerad nedläggning av produktionen och tryggandet av djurvälfärden. Den som gjort sig skyldig till djurskyddsbrott är inte heller i alla situationer djurets ägare, och då ska ställningen som utomstående djurägare beaktas vid verkställigheten av en förverkandepåföljd som hänför sig till djurhållningsförbud.

Ändring och upphävande av djurhållningsförbud

I propositionen föreslås bestämmelser om möjligheten att under vissa förutsättningar ändra innehållet i eller giltighetstiden för ett djurhållningsförbud eller upphäva ett djurhållningsförbud. Enligt förslaget kan en domstol på ansökan ändra djurhållningsförbudet i fråga om dess innehåll eller varaktighet eller helt eller delvis upphäva det, om det är befogat till följd av förändrade omständigheter som är relevanta för tryggandet av djurvälfärden eller av någon annan särskild anledning. Ändringen av förhållandena ska vara av sådan natur att det inte längre finns befogade grunder för att anse att det föreligger fara för att ett brott mot djur upprepas eller att djurvälfärden skadas. En förutsättning för att ändra eller upphäva förbudet är dessutom att förbudet ska ha varit i kraft den lagstadgade minimilängden på två år innan ansökan om ändring eller upphävande blivit anhängig.

I utredningen till jord- och skogsbruksutskottet har möjligheten att ompröva förbudet ansetts motiverad i enskilda fall. Det är dock viktigt att samtidigt se till att förfarandet inte försvagar djurhållningsförbudets skyddande och förebyggande effekt. I rättspraxis har avsaknaden av möjligheten att ändra eller upphäva ett förbud ansetts vara betydelsefullt särskilt när man överväger ett bestående djurhållningsförbud. Med beaktande av den minimilängd på två år som föreslås i lagen är det ändamålsenligt att de administrativa och rättsliga resurser som hänför sig till förfarandet vid ändring och upphävande av förbudet i första hand riktas till bestående förbud. I utredningen till utskottet har det ansetts att det i ärenden som gäller ändring eller upphävande av djurhållningsförbud är viktigt att också ta reda på den lokala tillsynsveterinärens åsikt. Det kan hända att åklagaren inte har uppdaterad information om den faktiska situationen för den som dömts till djurhållningsförbud.

Tillsynen över efterlevnaden av djurhållningsförbud

I de sakkunnigyttranden som jord- och skogsbruksutskottet fått har det största problemet i fråga om djurhållningsförbud för närvarande ansetts vara den ringa tillsynen över efterlevnaden av förbudet och den därav följande lilla risken för att åka fast för brott mot förbudet. Därför är det särskilt viktigt att effektivisera tillsynen över djurhållningsförbudet. För närvarande är det dock svårt att övervaka efterlevnaden av djurhållningsförbudet i hemfridsskyddade utrymmen, eftersom det utifrån lagens straffskala inte är möjligt att företa en husrannsakan. I propositionen föreslås det att straffskalan för brott mot djurhållningsförbud ändras från nuvarande skala där straffet kan bli böter till en skala där straffet kan bli fängelse och maximistraffet kan bli fängelse i ett år.

I den allmänna motiveringen till propositionen konstateras det att det med anledning av den föreslagna ändringen av straffskalan blir möjligt att företa en husrannsakan i fall där det finns skäl att misstänka brott mot djurhållningsförbud. Det gör det möjligt för förundersökningsmyndigheten att få tillträde också till utrymmen som är avsedda för boende när det finns skäl att misstänka brott mot djurhållningsförbudet. Även om möjligheten till husrannsakan inte ensam garanterar effektivitet i övervakningen av djurhållningsförbud, kan en sådan anses främja i synnerhet övervakningen av djurhållningsförbud som gäller sällskaps- och keldjur och tryggande av dessa djurs välfärd. Jord- och skogsbruksutskottet anser att propositionen är motiverad med tanke på effektiviseringen av tillsynen över djurhållningsförbudet.

Enligt utredning till jord- och skogsbruksutskottet är det möjligt att övervaka ett djurhållningsförbud också i samband med en djurskyddsinspektion, om det misstänks att överträdelsen av förbudet också har samband med något förfarande som strider mot lagen om djurvälfärd. Då är det extra viktigt att polisen och tjänsteveterinärerna har ett fungerande samarbete i övervakningen av djurhållningsförbud. Lagändringen möjliggör ändå inte sådana inspektioner i utrymmen som omfattas av hemfriden som avses i lagen om djurvälfärd utan det nämnda sambandet, i motsats till vad som felaktigt konstateras i propositionsmotiven (punkt 4.2.6). Jord- och skogsbruksutskottet anser det vara viktigt att möjligheterna för tillsynsmyndigheten enligt lagen om djurvälfärd att vid behov förrätta inspektioner också i utrymmen som omfattas av hemfriden i mån av möjlighet ytterligare förtydligas antingen i samband med behandlingen av denna proposition eller senare separat.

Bestämmelserna om brott mot djurhållningsförbud omfattar också situationer där en person är mellanhand för någon annan i syfte att kringgå ett djurhållningsförbud. Djurhållningsförbudet ska också förhindra arrangemang där den som meddelats förbud de facto fortsätter att hålla djur trots att den formella äganderätten eller besittningen av djuren innehas av någon annan. Jord- och skogsbruksutskottet anser att förslaget till bestämmelser om brott mot djurhållningsförbudet till denna del är lyckat. Utskottet betonar också allmänt djurförsäljarens ansvar för att utreda hos vem och till hurdana förhållanden djuret hamnar när det överlåts. Det är viktigt att beakta djurets särskilda ställning som kännande varelse vid handel med djur. Jord- och skogsbruksutskottet anser det vara viktigt att utreda och främja förfaranden genom vilka man i samband med överlåtelse av djur kan försäkra sig om att mottagaren inte omfattas av ett giltigt djurhållningsförbud.

Verkställighet av bestämmelserna om djurhållningsförbud

I propositionen bedöms vilka konsekvenser ändringarna i bestämmelserna om djurhållningsförbud har för såväl djurvälfärden som djurskyddsbrottsligheten, antalet brott och tillsynen över efterlevnaden av lagen. I bedömningen konstateras det att lagstiftningens konsekvenser för djurvälfärden i hög grad beror på genomförandet av och tillsynen över ändringarna samt de resurser som anvisas för de styrnings- och stödåtgärder som gäller djurhållning. I utredningen till jord- och skogsbruksutskottet betonades att straffprocessen i fråga om djurskyddsbrott behöver utvecklas på riksnivå i samarbete mellan myndigheterna för att säkerställa ett effektivt genomförande av lagstiftningen. Jord- och skogsbruksutskottet anser därför att det är viktigt att följa hur lagstiftningen genomförs och hur verkningsfull den är och att säkerställa tillräckliga resurser för styrnings- och stödåtgärder så att målen med lagändringarna kan nås. Utskottet fäster lagutskottets uppmärksamhet vid saken.

Jord- och skogsbruksutskottet har i sitt betänkande om lagen om djurvälfärd konstaterat att det i praktiken ofta är djurägarens hälsorelaterade, sociala eller ekonomiska problem som ligger bakom allvarliga överträdelser av djurskyddskraven (JsUB 33/2022 rd — RP 186/2022 rd). Också enligt en översikt över djurskyddstillsyn och djurskyddsbrott av Institutet för kriminologi och rättspolitik (72/2025, på finska) har det observerats vissa allmänna förklarande faktorer bakom djurskyddsbrotten, såsom omständigheter som gäller gärningsmannens hälsotillstånd eller ekonomiska förhållanden, varför man i översikten betonar behovet av multidisciplinärt samarbete för att bekämpa djurskyddsbrott och minska brottsskador. Jord- och skogsbruksutskottet konstaterar att det behövs multidisciplinärt samarbete mellan myndigheterna och organisationsfältet för att trygga välfärden hos såväl produktionsdjur som sällskapsdjur och hobbydjur. Samarbetssätten och verksamhetsformerna för samarbetet kan dock variera beroende på situationen. Det är viktigt att tjänsterna för tidigt stöd till lantbruksföretagare, såsom Ta hand om bonden-verksamheten, fortsätter och utvecklas för att problemen ska kunna åtgärdas innan de tillspetsas.

I samband med propositionens granskning av alternativa handlingsvägar konstateras att det genom tillsyn över djurvälfärden som genomförs i det administrativa förfarandet är möjligt att på föregripande sätt ingripa i situationer och utvecklingsförlopp som i annat fall kan leda till att allvarligare skadeverkningar för djurens välfärd orsakas. Innan den straffrättsliga processen inleds är det vanligt att tillsynsveterinären besöker tillsynsobjektet flera gånger och ger kunden administrativ handledning, rådgivning och slutligen förordnanden. Ju tidigare man kan ingripa i en situation som äventyrar djurets välfärd, desto bättre resultat kan man förvänta sig i genomsnitt. Tillsynsveterinärernas arbete och yrkesskicklighet är mycket viktiga när det gäller att trygga djurvälfärden. Utskottet anser det vara viktigt att fästa avseende vid kompetensen och de praktiska kunskaperna hos dem som utför tillsynen, och att även till denna del säkerställa en jämlik och samordnad tillsyn i de olika delarna av landet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att lagutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 1.10.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ritva Elomaa saf
vice ordförande Anne Kalmari cent
medlem Tiina Elo gröna (delvis)
medlem Laura Huhtasaari saf (delvis)
medlem Janne Jukkola saml (delvis)
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Helena Marttila sd (delvis)
medlem Anders Norrback sv
medlem Piritta Rantanen sd (delvis)
medlem Jenna Simula saf (delvis)
medlem Timo Suhonen sd
medlem Eerikki Viljanen cent (delvis)
medlem Peter Östman kd (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Tuire Taina.